

Faktablad: Trygg förening

Om rutiner, vuxenansvar och handlingsplaner när något händer

Ett sakligt faktablad för föreningar som vill skapa tydliga rutiner kring trygghet, oro, incidenter, konflikter och ansvar.

Lag & Ordning

Varför faktabladet behövs

Föreningar är viktiga platser för gemenskap, utveckling och trygghet. Många unga möter vuxna ledare oftare än de möter andra professionella vuxna utanför skolan.

Men när något inte känns rätt behöver föreningen veta vad den ska göra. Det kan handla om oro för en ungdom, konflikter i gruppen, misstanke om droger, hot i en gruppchatt, kränkningar eller en vuxen som beter sig olämpligt.

En trygg förening handlar inte om att lova att inget händer. Det handlar om att veta vad man gör när något händer.

Faktabladet hjälper föreningen att:

- prata om trygghet innan en incident inträffar
- fördela ansvar mellan ledare, ansvariga och styrelse
 - agera lugnt och sakligt vid oro
- dokumentera och följa upp när något hänt

En trygg förening kräver mer än god vilja

De flesta vuxna i föreningslivet vill väl. Men god vilja räcker inte alltid när en situation blir svår, känslig eller akut.

Utan tydliga rutiner finns risk att vuxna väntar för länge, gör olika från gång till gång eller lämnar ansvaret på en ensam ledare.

Tydlighet

Alla behöver veta vem som gör vad.

Trygghet

Ledare ska inte behöva bära svåra situationer ensamma.

Ansvar

Föreningen behöver kunna agera när något inte känns rätt.

Rutiner gör inte föreningen kallare. De gör den tryggare.

Vem ansvarar för vad?

En vanlig svag punkt i föreningar är att många tror att "någon annan" tar ansvar. Därför behöver föreningen ha en enkel ansvarsfördelning.

Ledare/tränare

uppmärksammar oro och följer rutiner.

Ungdomsansvarig

tar emot signaler och stöttar ledare.

Styrelse

ansvarar för policy, rutiner och uppföljning.

Vårdnadshavare

kontaktas när situationen kräver det.

Externa aktörer

socialtjänst, polis eller vård vid behov.

Det ska vara tydligt vem en ledare kontaktar när något känns fel.

När vuxna bör reagera

Vuxna behöver inte ha alla svar för att reagera. I många fall räcker det att något känns fel, återkommer eller påverkar en ung persons trygghet.

Varnings signaler

- en ungdom förändras tydligt
 - någon drar sig undan
 - konflikter fortsätter digitalt
 - rykten eller bilder sprids
- någon verkar rädd, pressad eller kontrollerad
- misstanke om droger eller alkohol uppstår
 - en vuxens beteende känns olämpligt
- en ledare känner sig osäker på vad som hänt

Reagera hellre tidigt och lugnt än sent och panikartat.

Oro för en ungdom

Oro kan handla om många saker. En ungdom kan må dåligt, bli utsatt, pressas av andra, använda droger, hamna i konflikter eller förändras på ett sätt som vuxna reagerar på.

Föreningen behöver inte utreda allt själv. Men vuxna ska ta oro på allvar och veta hur de går vidare.

Gör så här

- Notera vad du faktiskt har sett eller hört.
- Prata med ansvarig person i föreningen.
- Undvik att sprida oro till fler än nödvändigt.
- Prata lugnt med ungdomen om det är lämpligt.
 - Kontakta vårdnadshavare vid behov.
 - Ta extern hjälp om oron är allvarlig.
 - Dokumentera sakligt.

Saklighet är viktigt. Skriv vad som hänt, inte vad du tror om personen.

Konflikter, kränkningar och grupptryck

Konflikter mellan unga kan börja på träning, i skolan, på sociala medier eller i gruppchattar. Ibland följer de med in i föreningen och påverkar tryggheten i laget eller gruppen.

Exempel

- någon blir utfrost
- någon hånas eller pressas
 - hot skrivs i chattar
 - bilder eller rykten sprids
- flera ser vad som händer men ingen vågar säga ifrån
 - en konflikt fortsätter på träning eller aktivitet

Föreningen behöver kunna agera även när delar av situationen sker utanför själva träningen eller aktiviteten, om den påverkar tryggheten i föreningen.

Droger, alkohol och riskbeteenden

Misstanke om droger eller alkohol kan vara svår att hantera. Det är viktigt att föreningen inte ryktessprider, förhör eller pekar ut unga utan grund. Samtidigt ska vuxna inte ignorera oro.

Grundprinciper

- agera lugnt
- samla bara saklig information
 - följ föreningens rutiner
 - kontakta ansvarig person
- involvera vårdnadshavare vid behov
- ta hjälp av rätt aktör vid allvarlig oro
- utsätt inte ungdomen för offentlig skam

Föreningens roll är inte att leka polis. Föreningens roll är att skapa trygghet, följa rutiner och ta hjälp när det behövs.

Otrygga vuxna och gränser

Trygghetsarbete handlar inte bara om unga. Föreningen behöver också ha tydliga gränser för vuxna.

Det kan handla om bemötande, språkbruk, fysisk närhet, privata meddelanden, skjutsar, övernattningar, favorisering eller situationer där en vuxen får en olämpligt nära relation till en ungdom.

Frågor föreningen bör ha svar på

- Får ledare ha privata chattar med ungdomar?
- Hur hanteras skjutsar och omklädningsrum?
 - Vad gäller vid läger och övernattning?
- Vem tar emot oro om en vuxens beteende känns fel?
- Hur skyddas både ungdom och ledare från otydliga situationer?

Tydliga gränser skyddar både unga och vuxna.

Dokumentation, kontakt och uppföljning

När något händer behöver föreningen kunna följa upp vad som gjorts. Dokumentation ska vara saklig, kort och hanteras varsamt.

Dokumentera gärna

- datum och tid
- vad som hänt eller sagts
- vilka som var närvarande
- vilka åtgärder som gjorts
 - vem som kontaktats
 - vad nästa steg är

Viktigt

Dokumentation ska inte vara skvaller, spekulation eller långa personliga omdömen. Den ska hjälpa föreningen att agera korrekt och följa upp situationen.

Skriv sakligt. Dela varsamt. Följ upp.

Checklista: har föreningen koll?

Checklista

- Har vi en trygghetspolicy?
- Vet ledare vem de kontaktar vid oro?
- Finns en enkel handlingsplan?
 - Vet vi hur incidenter dokumenteras?
- Har vi rutiner för digitala situationer?

Fortsättning

- Har vi rutiner för oro kring droger eller alkohol?
 - Vet vi hur oro kring vuxna hanteras?
- Vet vi när vårdnadshavare ska kontaktas?
- Vet vi när extern hjälp behövs?
 - Följs rutinerna upp varje år?

En policy som ingen känner till hjälper inte. Rutiner behöver vara enkla, synliga och återkommande.

Trygghet i praktiken

En trygg förening byggs inte bara genom värdeord. Den byggs genom vuxna som vet vad de ska göra när något inte känns rätt.

Det handlar om att reagera i tid, lyssna sakligt, dokumentera rätt, kontakta rätt person och följa upp.

Se signaler tidigt.

Agera lugnt.

Följ rutiner.

Ta hjälp vid behov.

Tydliga rutiner skapar tryggare vuxna. Tryggare vuxna skapar tryggare unga.